

66886 - بینوا (مسکین) که فدیة روزه به او داده می شود کیست؟ چقدر و چه چیز باید به او داد؟

سوال

اللّٰهُ تعالیٰ می فرماید: {فدیة اش غذا دادن به بینواست}. آیا شرط است که این بینوا بالغ و مکلف باشد؟ و اگر انسان بخواهد به سی مسکین غذا بدهد آیا فرزندان مسکین و خانواده اش در این عدد داخل است؟ و آیا دادن پول به جای غذا جایز است؟ و چطور این غذا اندازه گرفته می شود؟

پاسخ مفصل

اولاً:

برای کسی که توانایی روزه شدن در رمضان را دارد و عذر شرعی ندارد جایز نیست که روزه نگیرد، و هر کس که بر اساس یک رخصت شرعی روزه نشده در برابر هر روزی که روزه نشده به یک بینوا غذا نمی دهد، بلکه غذا دادن برای پیران و بیمارانی است که بیماری شان مزمن است و امید به شفاییش نیست.

{وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ} [بقره: ۱۸۴]

(و بر کسانی که طاقت [روزه را] ندارند، کفاره ای است که خوراک دادن به بینوایی است).

ابن عباس . رضی الله عنهما . می گوید: «این آیه منسوخ نیست، [بلکه درباره] مرد و زن کهن سال است که نمی توانند روزه بگیرند، پس به جای هر روز به یک بینوا غذا می دهند» به روایت بخاری (۴۵۰۵).

بیماری که امید به بهبود بیماری اش نیست در حکم پیران است.

ابن قدامه . رحمه الله . می گوید:

«بیماری که امید به شفاییش نیست، روزه نمی گیرد و برای هر روز به یک بینوا غذا می دهد، زیرا در معنای پیران است» (المغنی: ۴/۳۹۶).

ثانیاً:

شرط نیست که این بینوا بالغ باشد، بلکه به اتفاق ائمه، به کودکی که غذا می خورد (شیرخوار نیست) غذا داده می شود بلکه درباره دادن غذا به شیرخوار اختلاف کرده اند و گروهی آن را جایز دانسته اند (از جمله ابوحنیفه و

شافعی و احمد) زیرا کودک شیرخوار [اگر فقیر باشد] نیز بینوا است و در عموم آیه داخل است و ظاهر کلام امام مالک . رحمه الله . بر این است که به شیرخوار داده نمی شود زیرا می گوید: دادن [این فدیة] به کودک از شیر گرفته شده جایز است، ابن قدامه . رحمه الله . نیز همین رای را برگزیده است.

نگا: «المغنی» (۵۰۸/۱۳) و «الإنصاف» (۳۴۲/۲۳) و «الموسوعة الفقهية» (۱۰۳-۱۰۱/۳۵).

ثالثا:

فرزندان و همسر شخص بینوا و خانواده او که هزینه هایشان بر عهده اوست، در تعداد این بینوایان داخلند، اگر به اندازه کفاف ندارند و کسی جز آن بینوا هزینه هایشان را نمی دهد.

برای همین از زکات مال به اندازه ای به بینوا داده می شود که برای خودش و خانواده اش کافی باشد.

در «الروض المرعب» (۳۱۱/۳) آمده است:

«به هر دو گروه . یعنی فقرا و مساکین . به اندازه کفایت خودشان و خانواده شان از آن می دهد».

رابعا:

اما چیزی که به عنوان غذا داده می شود و مقدارش: به هر مسکین نصف صاع (تقریباً یک کیلو و نیم) از غذای اصلی آن سرزمین (برنج باشد یا خرما یا چیز دیگر) می دهد و اگر همراه با آن خورشت یا گوشت هم بدهد بهتر است.

زیرا بخاری . به صورت معلق اما با صغه قطع . از انس . رضی الله عنه . روایت کرده که پس از آن که پیر شد و از انجام روزه ناتوان گردید روزه نمی گرفت و به جای هر روز به یک مسکین نان و گوشت می داد.

و جایز نیست که قیمت غذا را به صورت نقدی بدهد.

شیخ صالح الفوزان حفظه الله می گوید:

غذا دادن چنان که ذکر کردید به صورت نقدی نیست، بلکه غذا دادن به این شکل است که غذایی که همان غذای غالب مردم آن سرزمین است داده شود، یعنی برای هر روز نصف صاع از قوت معمول آن سرزمین بدهد و نصف صاع تقریباً یک کیلو و نیم است.

بنابراین شما باید یکی از غذاهای معمول در سرزمین تان (غذایی که به عنوان غذای اصلی مصرف می شود مانند برنج در بیشتر کشورهای خاورمیانه) را به مقداری که بیان کردیم در برابر هر روز بدهید و پول ندهید؛ زیرا الله

سبحانه و تعالی می فرماید:

﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ﴾ [بقره: ۱۸۴]

(و بر کسانی که طاقت [روزه را] ندارند، کفاره‌ای است که خوراک دادن به بینوایی است).

و این جا به طور واضح از غذا نام برده شده است.

«المنتقى من فتاوى الشيخ صالح الفوزان» (۳/۱۴۰).

همچنین پاسخ شماره (39234) را ببینید.

والله اعلم